

Preek over Spreuken 14:10

- Schildwolde, 21 augustus 2016
- Kees van Dusseldorp
- wijsheid voor het leven 1/2

Liturgie:

Niet begrepen, wel geliefd.

votum en groet

Gz.133:1,2,4

wetslezing

Ps.20:1,2

gebed

lezen: Spr.14:10-14

Spr.21:1-3

Rom.12:6-15

Ps.17:1,2,3

preek over Spr. 14:10

*Alleen je eigen hart kent je diepste verdriet
in je vreugde kan een ander niet delen.*

Opw.518 *Heer, U bent altijd bij mij*

gebed

collecte

Ld.442

zegen

Gemeente van Christus,

** wat gaat er in dat hoofd om?

De een was zwaar gefrustreerd dat het geen gouden medaille was, maar slechts een zilveren. De ander was als een kind zo blij dat hij de finale had gehaald. Wat zijn mensen verschillend. Wat gaat er in hun hoofd om? Hoe ervaren ze zo'n gebeurtenis? Soms vertellen ze er iets over. Over hun verwachting en beleving. Over hun ambitie en hun angst. Je probeert je in te leven. Soms kun je het je voorstellen. Iemands emotie, iemands reactie. Soms ook helemaal niet.

Je hebt in de vakantie misschien veel mensen gezien. Blijde mensen, verdrietige mensen, enthousiaste mensen, boze mensen. Je hebt geen idee waar zo'n emotie vandaan komt. Je kent de aanleiding niet. Je kent de levensloop niet, eerdere ervaringen, karakter, relaties, gevoelsleven. Hoe verschillend zijn mensen. En hoe verschillend beleven mensen wat er gebeurt! Prachtig en veelkleurig, maar soms ook verwarrend en spannend.

Als je mensen wel kent, snap je hun reacties meestal beter. Als je iemand ontmoet, probeer je contact te maken. Niet alleen iemands woorden en daden, maar juist ook om iemands beleving en gevoel op het spoor te komen. Het niveau van het hart. Op dat niveau ontstaat echte verbinding en mogelijk zelfs vriendschap of liefde. Je leert een ander begrijpen. Misschien zelfs aanvoelen. Maar ergens ligt altijd een grens. Bij de een voel je 80 of misschien 90% aan. Bij een ander helemaal 0. Maar 100% wordt het nooit. Zelfs niet in de beste vriendschap. Zelfs niet in het meest hechte huwelijk. Er blijft een stukje dat je niet doorgrondt. Soms denk je te kunnen voorspellen hoe iemand reageert, en dan reageert hij of zij toch weer verrassend anders.

Hoe graag ik het ook wil, ik kan een ander nooit helemaal doorgronden. Ik begrijp trouwens vaak mijzelf ook niet. Hoe zou ik dan een ander vertellen hoe mijn verdriet en mijn blijdschap voelen? Mijn beleving kan ik lang niet altijd in woorden omzetten. Soms wil ik dat ook liever verborgen houden. Maar ook als ik het wel wil, blijft er nog veel onbenoemd. Want in het hart van een mens gaat zoveel om. Het gevoelsleven is zo'n onuitputtelijk en heel persoonlijk stuk van een mens, met zoveel lagen en tegenstrijdigheden. Prachtig en veelkleurig, maar vaak ook verwarrend en spannend.

Nee, ik wil niet cynisch of depressief doen door een bespiegeling over 'het eenzame hart' of 'de onbegrepen mens'. In het licht van Jezus Christus is daar geen reden voor, integendeel. Maar ik wil wel de wijsheid uit Spr.14:10 leren begrijpen: *Alleen je eigen hart kent je diepste verdriet, in je vreugde kan een ander niet delen.* En ik wil weten waarom dit in de Bijbel staat. Wat dit met God te maken heeft. En wat ik ermee kan voor mijn leven en voor mijn omgang met God en mensen.

** wijsheid nodig voor het leven

Het boek Spreuken staat vol met wijsheid. Meestal zijn het korte uitspraken die op een tegeltje aan de wand zouden passen. Soms staan ze thematisch bij elkaar. Maar vaker is het een losse opsomming van levenslessen.

Spreuken zijn bedoeld voor de opvoeding. Kinderen, maar vooral jongeren worden steeds aangesproken. 'Luister naar de lessen van je vader. Verwaarloos niet wat je van je moeder hebt geleerd'. Zo begint dit bijbelboek. En dan volgen er veel aanwijzingen en waarschuwingen. Maar ook conclusies over de wereld en uitspraken over het leven.

Nu zitten veel jongeren in onze cultuur niet direct op het puntje van hun stoel als een ouder iemand gaat vertellen hoe het leven in elkaar zit en wat je beter wel en beter niet kunt doen. Wij leren meer van het zelf uitzoeken, zelf ontdekken en zelf ondervinden. En als we een probleem hebben, dan vragen we wel advies. Als we het op internet niet kunnen vinden.

Toch is het de moeite waard om naar de levenservaring en wijsheid van iemand anders te luisteren. Dat is niet alleen slim voor jongeren trouwens. Ieder mens zoekt levenswijsheid. Zo gemakkelijk is het niet om je weg te vinden. Om jezelf te leren kennen. Om goede keuzes te maken. Om in balans te komen en te blijven. Volwassenen konden daar nog wel eens meer moeite mee hebben dan jongeren. Want er gebeurt zoveel. In je omgeving, in je relatie, in je gezin, in je lijf, op je werk. Mooie dingen, moeilijke dingen. Aan alle kanten wordt er een beroep op je gedaan. Er zijn veel mensen die vastlopen, opbranden, of net staande kunnen blijven, maar dan moet er niet teveel gebeuren. De levenservaring en wijsheid van het Spreukenboek biedt hulp bij de kunst van het leven.

De wijsheid uit Spreuken is niet alleen geboren uit levenservaring, maar ook uit Gods openbaring. Het is leiding van Gods Geest voor je weg door het leven. Daarom is het goed om de waarheid van zo'n spreuk tot je te laten doordringen.

**** jouw beleving blijft die van jou**

Er zat een vrouw te bidden. Ze zat er alleen. En het ging er emotioneel aan toe. Dat zag hij wel. Maar toch ze maakte geen geluid. En ze bleef maar bidden. Was ze wel goed? Dat is toch niet normaal. Zo lang bidden, zo lang huilen, en toch niets zeggen. Zou ze wat teveel op hebben? 'Gaaf het nog lang duren? Je bent dronken! Ga toch naar huis!' Zo reageert de priester Eli op Hanna, de moeder van Samuel. En dan zegt Hanna: 'Meneer, ik heb niets gedronken. Ik ga gebukt onder een zwaar verdriet en stort mijn hart uit bij de Heer. Denk niet dat ik gek ben. Ik bid zo lang, omdat me doodongelukkig voel.' En Eli zegt: 'Ga dan rustig naar huis. God zal je geven wat je hebt gevraagd.'

Alleen je eigen hart kent je diepste verdriet, in je vreugde kan een ander niet delen. Hanna is hiervan een sprekend voorbeeld. Ze kan bij niemand haar verhaal kwijt. Zelfs haar man peilt niet wat het met haar doet dat ze geen kinderen heeft en dat Pennina thuis voortdurend in die pijn zit te wrijven. Ook Eli weet niet precies wat er aan de hand is, maar hij ziet wel de intensiteit van het verdriet. En daar reageert hij op als een man van God. Genadig en warm.

In de Bijbel komen we het ook tegen bij Job en bij Jesaja. Ze geven aan dat ze zich niet begrepen voelen in hun pijn, hun verdriet en hun vragen. De leraar van het Spreukenboek maakt er een algemene wijsheid van. Het diepst van je verdriet kan een ander niet peilen. En dat geldt ook voor datgene wat je echt blij maakt. Je kunt het vertellen. Je kunt het laten zien. Sommigen leven mee. Maar ze komen niet 100% bij jouw beleving.

Wat het jou doet dat je ouders je nooit de ruimte hebben gegeven. Dat je kinderen zich tegen je keren. Wat het jou doet als je onrecht ziet gebeuren. Als je tekort komt bij je man. Als je je vrouw kwijtraakt. Dat je zoveel minder kunt dan je wel zou willen. Dat je zoveel kansen hebt verspeeld. Wat zijn er veel soorten verdriet! Je diepste verdriet draag je zelf. Misschien kun je het niet eens woorden geven.

En volgens de wijsheid van Spreuken geldt dat ook voor wat echt blij maakt. Je ontroering bij de geboorte van een kind. Bij verzoening tussen familieleden. Bij echte waardering voor wat je hebt gedaan en wie je bent. Bij het geraakt worden door Gods genade. Ook daarvan geldt: je kunt het vertellen. Je kunt het laten zien. Maar jouw gevoel en jouw beleving wordt nooit 100% die van een ander.

**** erkenning geeft ruimte**

Wat is nu de kracht van zo'n spreuk in de Bijbel? Dat je dit tegen jezelf en tegen elkaar kunt zeggen. Dit is de realiteit. Uiteindelijk houdt ieder mens iets over wat niet te delen is. Ook al zou je het willen. De een komt dichterbij dan een ander. Maar ergens, vooral bij de diepste emoties is het onmogelijk om volledig te delen in elkaars gevoel.

De nuchterheid om dit te erkennen geeft enorm veel ruimte. Het bewaart je voor frustraties. Overspan je verwachtingen van een ander niet. Er zit een grens aan het begrip, het meeleven en de verbondenheid tussen mensen. Je wilt het wel graag: begrepen worden, gezien worden, gekend worden. Je kunt daarmee aan jezelf voorbij lopen. Op jacht naar erkenning, maar met verlies van jezelf. Maar er blijven momenten dat je teruggeworpen wordt op jezelf. Zelfs in de meest intieme relaties. Erkenning daarvan geeft nuchterheid.

Als je in je huwelijk elkaar niet begrijpt, betekent dat geen slecht huwelijk. Het betekent wel werk aan de winkel. Werken aan liefde, aan aanvaarding en aan dienstbaarheid. Denk niet te snel dat je de ander wel begrijpt. Maar laat hem of haar uitpraten. Geef de ander de ruimte. En laat je verrassen door de eigenheid van de ander.

Als je in een vriendschap ineens tegenover elkaar staat, is je vriendschap niet voorbij. Er ontstaat juist een kans om elkaar beter te leren kennen. En nieuwe stukjes van iemands levensloop, achtergrond, karakter en gevoelens te ontdekken.

Als je in een gemeente een heel andere visie hebt en elkaar echt niet begrijpt, dan is de verbondenheid niet weg. Maak iemand niet belachelijk en zet een ander niet weg. Jij bent beperkt in het begrijpen van wat een ander drijft. En ook jouw motieven en verlangens zijn voor een ander niet zomaar duidelijk.

Die momenten dat je je eenzaam en onbegrepen voelt hoeven trouwens niet persé je slechtste momenten te zijn. In de Bijbel is de eenzaamheid soms ook een bron van iets nieuws. Van bezinning en inspiratie. Elia werd helemaal teruggeworpen op zichzelf. En daar ontmoette hij de Heer. David zwierf rond in de woestijn. En daar werden de psalmen geboren, die veel mensen de weg wijzen naar de Heer.

De spreukendichter zegt: *Alleen je eigen hart kent je diepste verdriet, in je vreugde kan een ander niet delen.* De nuchterheid om dit te erkennen, heeft ook een andere kant. Wat kun je dan blij zijn met de momenten en de mensen met wie je wel meeleven ervaart. Mensen die een bepaald stukje van jou wel begrijpen. Momenten dat je je gezien en ge-

kend weet. Dat spreekt in het leven op deze aarde niet vanzelf. Maar ze zijn er wel. Kostbare ontmoetingen, waardevolle relaties. Redenen om de Heer te danken!

**** maar breng jezelf ook bij Christus!**

Ik moet een stap verder zetten. En de eenzaamheid en het onbegrip verbinden met God de Heer. Want niet voor niets staat deze spreuk in de Bijbel. Het gaat niet om algemeen-menselijke principes en psychologische inzichten. Het gaat om wijsheid van Gods Geest. Het gaat om een woord dat bedoeld is om je bij Jezus Christus te brengen, om in Hem te leven.

Nu kan ik de binnenbocht nemen. Die gaat zo: Het hart van een mens blijft welliswaar voor een ander mens altijd ergens onbereikbaar. Maar gelukkig kent God je hart en alles wat daarin rondgaat. Hij kent je nog beter dan jij jezelf kent. Daarom hoef je je als kind van God nooit echt eenzaam en onbegrepen te voelen. Probeer dan, net als Hanna, Job en Jesaja en al die anderen altijd je zorgen en je verdriet, maar ook je blijdschap en verlangen te delen met de Heer. Dan kun je ook eenzaamheid dragen.

Ik noem dat de binnenbocht. Niet omdat het niet waar is. Maar omdat die niet via Jezus Christus gaat. En omdat de weg via Jezus Christus veel diepere vrijheid, vrede en vreugde geeft.

De weg via Jezus Christus betekent dat je erkent dat de eenzaamheid van het menselijk hart een gapend gat is. Dat de onbereikbaarheid tussen mensen van geen kanten voldoet aan Gods bedoeling. Dat onbegrip tussen mensen een geweldige opening biedt aan de satan. Dat je zelf mede verantwoordelijk bent voor de geslotenheid van je hart. En dat het je aan zelfkennis, liefde, inzicht en moed ontbreekt om dat op te lossen.

De weg via Jezus Christus betekent dat je inzielt hoe Hij ook jouw eenzaamheid heeft gedragen. Hoe Hij jouw diepste verdriet op zich heeft genomen, jouw onzichtbare littekens kent, voor jouw stugheid en onduidelijkheid heeft geleden, de eenzijdigheden van jouw beleving naar zich toe heeft getrokken en jouw beperkingen naar het kruis heeft gebracht.

De weg via Jezus Christus betekent dat je je hoofd buigt voor zijn eenzaamheid. Niemand kon hem volgen. Niemand kon delen in zijn strijd en in zijn verdriet. Ze konden niet eens wakker blijven, toen Hij angstig was. Hoe zouden we aanvoelen wat in zijn hart is omgegaan toen Hij aan het kruis hing, van God en mensen verlaten? Onbegrepen was zijn weg. Eenzaam zijn strijd. Onpeilbaar zijn lijden. Meer dan wie ook.

De weg via Jezus Christus betekent dat je je hart voor Hem opent. Dat je Hem laat binnenkomen, waar je anderen niet toelaat. Of waar niemand iets van begrijpt. Dat je Hem laat ontmaskeren waar jij op jezelf gericht bent. Dat je Hem laat aanwijzen waar jij muren hebt opgetrokken. Dat je Hem laat aanraken waar anderen wonden hebben geslagen. Dat je voor Hem opent wat voor ieder mens gesloten blijft.

De weg via Jezus Christus betekent dat je uit zijn handen het witte steentje aanpakt, waar jouw nieuwe naam op staat, die niemand kent, behalve jijzelf. De naam, die alleen past bij jou, precies zoals je bent. Dat je je – ook in je diepste gevoelens van verdriet en

eenzaamheid, van angsten en verlangens – gezien, gekend, geliefd en gezegend weet door je Heer en Redder. Hij in jou en jij in Hem.

Lieve mensen, dit is de christelijke weg. Dit is geestelijke wijsheid. Daarom staat zo'n spreuk in de Bijbel. Zodat jij naar je Heer wordt gedreven. Met al je gevoelens, met al je eenzaamheid, met al je verwarring, met al je teleurstellingen, met al je tranen, met al je bitterheid, met al je tekorten en onmacht. Om jezelf in Hem terug te vinden. In zijn dood meegegaan om in hem het nieuwe leven te ontvangen. Zo leef je je leven niet alleen met de Heer, maar zo leef je je leven in Jezus Christus.

**** en leef het nieuwe leven in de Geest van Christus**

Alleen je eigen hart kent je diepste verdriet, in je vreugde kan een ander niet delen. Ieder mens kent het niet-begrepen voelen. Je hart wordt door geen ander volledig gepeild. Jouw beleving blijft die van jou persoonlijk. Als je deze werkelijkheid erkent, scheelt dat veel frustraties. Het geeft ruimte, maar lost het niet op. Open je hart voor Jezus Christus. Dan begint het nieuwe leven. In de vrijheid, vrede en vreugde van Christus.

Hoe dat nieuwe leven eruit ziet? Je leert leven met het onvolmaakte. Je ontvangt geduld waar je onbegrepen blijft. Je laat je zegenen, ook in je eenzaamheid. Je blijft zoeken naar het hart van een ander, juist waar je pijn vermoedt. Je laat – hoe beperkt ook – een ander toe, ook in je verdriet en je vreugde. Het nieuwe leven in de Geest van Christus.

'Wees blij met wie zich verblijdt, heb verdriet met wie verdriet heeft'. Dat schrijft Paulus. Dat lijkt in tegenspraak met de Spreuk van vandaag. Kan iemand wel blij zijn met mijn blijdschap, als hij in mijn beleving toch niet delen kan? Kan ik wel meeleven met iemand in haar verdriet, als ik de pijn ervan toch niet peilen kan? In Jezus Christus kan dat! Daarom stopt deze preek ook niet bij de bemoediging om je hart te openen voor Jezus Christus. Maar trek ik de lijn door naar de praktijk van het nieuwe leven.

In Jezus Christus begint het nieuwe leven. In hoe je met jezelf omgaat, ook met al die gevoelens die een ander niet ziet, waar je niet meer mee durft te komen, die je zelf niet eens snapt. Niet begrepen, wel geliefd. Dat haalt de angel eruit. Je eenzaamheid brengt je niet meer naar de dood, maar naar de Heer, naar het leven. Je komt tot rust. De beklemming gaat eraf. Je komt op adem in de genade van de Heer. Hoeveel verdriet er ook nog zit. Hij heeft je gezien en je gezegend.

In Jezus Christus begint het nieuwe leven. Dat wordt zichtbaar in hoe je met een ander omgaat. Ook waar ik niet begrijp, kan ik wel liefhebben. Met de liefde van Christus zoeken naar het hart van een ander. En als dat voor mij gesloten blijft, toch nabij blijven. Blij zijn met haar blijdschap, treuren met zijn verdriet. Niet begrepen, wel geliefd. Het samen leven in Geest van Jezus Christus.

In Jezus Christus begint het nieuwe leven. Ook in hoe ik een ander dichtbij laat komen. Een broer, een zus in de Heer. De angst voor afwijzing kan diep zitten. Ik realiseer mij dat er weer teleurstellingen komen. Maar ik laat de liefde en de wijsheid van Jezus Christus toe. En open mijn hart voor wie de Heer op mijn pad stuurt. Niet begrepen, wel geliefd.

Amen